

Færgesgård i Vang sogn, Thy

Af Anders og Kirsten Leerskov, Haslev

Kirsten og Anders Leerskov har kendt hinanden i 70 år. De første 20 år var som kusine og fætter med bopæl i hver sin ende af landet og de sidste 50 år som "rette ægtefolk for Gud og mennesker". Vi har samme farmor, men hver sin farfar, idet vor farmor efter 20 års opvækst på Bornholm i de næste 20 år var gift med Frederik Madsen Leerskov, der ejede Færgesgård i Vang sogn i Thy. Siden blev farmor gift med Christoffer Clausen, som hun også fik 20 år med, de fleste år med bopæl på Vosnæsgård ved Århus.

Anders er opvokset i København, Kirsten i Tranum ved Brevst. Vi har et fritidshus på Kirstens hjemegn, men bor ellers ved Haslev på Sjælland.

Færgesgård tilhørte 1542 Gabriel Gyldenstjerne, der havde udlejet den til fru Anne (Søe) hvis sønner, Albrecht og Erik Høg afbrændte gården, hvilket Gabriel Gyldenstjerne stævnedes

dem for. I 1568 nævnes adelsmanden Jørgen Knudsen til Færgesgård. I 1580 benævnes gården Feregård, og i 1592 benævnes den som Ferriegård.

I 1685 skødede Kronen, Christian V, gården til generalpostmester Poul von Klingenberg, der døde i 1690. Derefter var den en fæstegård under Raastrup.

I 1839 blev Færgesgård købt for 10.000 rdl. af Johan Ludvig Pontoppidan, der døde i 1857.

Forinden havde Pontoppidan solgt Færgesgård den 26. juli 1857 til G. Wittendorff, som betalte 35.000 rdl. for gården inkl. den såkaldte "Færgesgård Borg" (Red.).

Allerede i 1859 blev gården overtaget af J. Christian Skibsted, der samme år solgte den til Baron Jørgen Rosenkrantz.

Efterfølgende benævnes gården som Færgesgård.

Baron Jørgen Rosenkrantz

Baron Jørgen Frederik Ambrosius Rosenkrantz var født den 4. september 1818 som søn af Ba-

Færgesgård

Matrikelkort over Færgesgård (1813-1860)

ron Rosenkrantz på Rosenholm på Djurs. Baronen gav 38.000 rdl. for gården, hvoraf en stor del var hede og klit.

I 1864 samlede Baronen en friskare i Vang og Tvorup, hvormed han i egne køretøjer drog til Sønderjylland, hvor han meldte sig ved generalstaben. Styrken indrulleredes som en del af ingeniørregimentet. Ifølge overleveringen sagde generalen til Baronen under dennes aflevering af styrken fra Vang-Tvorup: "De bør jo modtage et officerspatent som leder af de-

res friskare og indkvarteres i overensstemmelse hermed", hvortil Baronen skal have svaret: "Det ønsker jeg ikke at tage imod. Jeg forbliver sammen med mine folk". I 1864 var Jørgen Rosenkrantz 46 år.

I Kirstens fars drengetid, omkring 1915, var der endnu én veteran af friskaren tilbage, Bertel Støjholm – kaldet Batel S. – På den tid gravede han grus i Færgesgårds grusgrav. Han var ellers specialist i grøftegravning.

Baronen kom i kontakt med Christian Mad-

*Baron Jørgen Rosenkrantz, født 1818, død 1895.
Ejer af Færgegård 1859-1895. Portræt malet af
C. Frederik Madsen Leerskov*

sen, der på dette tidspunkt bestyrede eller forpagtede gården, "Leerskov" i Sønderjylland. Det endte med at Christian Madsen efter krigen drog til Thy, hvor han overtog forpagtningen af Færgegård. Baronen var ugift hele sit liv, så det blev inkluderet i forpagtningsaftalen med Baronen, at han skulle have sit daglige ophold og mad på gården til han døde. Baronen boede i østre ende af stuehuset, hvor der var en meget stor stue i hele husets bredde, som blev kaldt salen. Derudover rådede han over et par værelser, som stod i forbindelse med salen.

De første forsøg med træplantninger i 1816 ved Bøgestedrendevejen i den vestlige del af Tvorup sogn blev opgivet 1843. Men i 1853 forsøgte man sig igen, idet der tre steder langs vestkysten blev udtaget arealer af størrelse 8 td. ld. I Thisted Amt blev det et areal vest for Færgegård, der blev udtaget. I første omgang blev et areal på 1 td. ld., kaldet "Gryden", inddraget og tilplantet. I årene 1853-1861 blev klitplantningerne ledet

af kammerherre H. C. Riegels, som gik stærkt ind for blandingsskov af både løv- og nåletræer. Ved Egebaksandevæg er rejst en mindesten over Riegels.

I 1858 blev der mellem ejeren af Færgegård, proprietær G. Wittendorff og klitvæsenet, indgået aftale om leje af et areal på 4 td. ld. til plante-skole til brug for skovplantningen i den nærliggende klit. Kontrakten blev underskrevet af Rosenkrantz, den senere ejer af Færgegård, der var blevet udnævnt til overklitfoged. – Kontrakten blev fornyet i 1878 for yderligere en ti års periode.

Omkring 1860 anlagde Baron Rosenkrantz en lille privat plantage vest for Færgegård og øst for "Gryden", bestående af eg, ædelgran og østrigsk fyr. Denne lille skov hører stadig til det nuværende Færgegård.

I 1891 solgte Baronen matr. nr. 5 b, Tvorup by og sogn, af areal 458 ha., til klitplantning. Dette er indføjet i Sandflugtsprotokollen for Tvorup sogn og indføjet i Tingbogen den 10. november 1891.

(Red.).

Arealet, som Baronen solgte, kom til at indgå i den nuværende Tvorup Klitplantage.

Som ovenfor nævnt blev Baronen udnævnt til overklitfoged i Thisted Amt. Han var Thisted Amts første overklitfoged og virkede som sådan til 1893, da han blev afløst af Bohn Jespersen, Søholt.

Baronen døde den 2. november 1895. Kisten blev ført til familiegodset Rosenholm.

Christian Madsen og familien Leerskov

Chr. Madsen medførte hustruen, Ane Margrethe Madsen, født Petersen og deres to børn: Hans Frederik Carl Madsen (f. 31. marts 1853) og Marie Katrine Madsen (f. 10. oktober 1855).

Christian Madsen blev hele sin tilværelse i Thy kaldt for Madsen fra Leerskov eller Madsen Leerskov. Navnet Leerskov overførtes på børnene og fortsatte i sønnen Frederiks gren af familien, datteren Marie fik ingen børn i sit ægteskab med landinspektør Gotfred Bille i Thisted.

Ane Margrethe og Christian Madsen ligger begravet på Vang kirkegård, hvor deres mindesten endnu står nord for kirken.

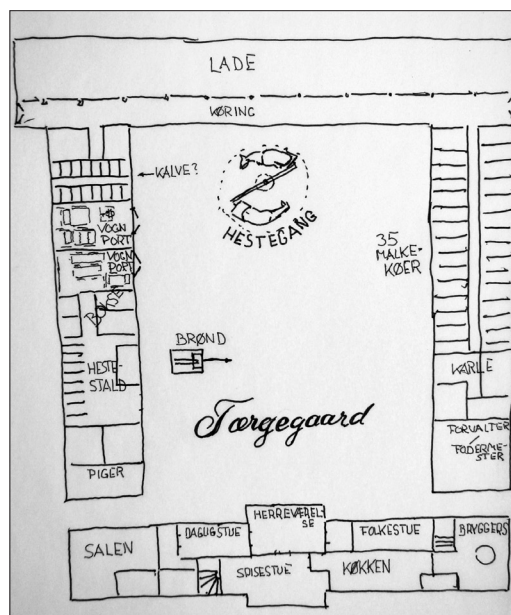
Efter Chr. Madsens død i 1884 overtog sønnen Hans Frederik Carl Madsen, i daglig tale kaldet Frederik Madsen (Leerskov), forpagtningen af gården. – I 1889 giftede Frederik Madsen sig med Ernestine Andrea Scheibye, datter af bestyrer på kaolinværket ”Rabekkeværkets” landbrugsejendom: ”Buskegården” ved Rønne på Bornholm. I dette ægteskab kom tre børn: Carl Christian Linneman Madsen, Katrine Magdalene Linneman Madsen og Tage Scheibye Madsen. Da det sidste barn Tage skulle døbes d. 25. maj 1908 fik Frederik Madsen kongelig bevilling til sammen med sin hustru og børn at føre slægtsnavnet Madsen Leerskov. Imellem disse tre sidste linjer skjuler der sig et familiedrama, der først endte ved Frederiks død i 1928 og vor farmors ægteskab med Christoffer Clausen i 1929 eller 30, - men det er en anden historie.

Efter Baronens død i 1895 købte Frederik i 1896 gården af arvingerne for 80.000 kr. Baron blev begravet i familiegravstedet i Rosenholm. I 1917 solgte Frederik M. Leerskov Færgegård til Anders Chr. Madsen fra Raastrup, der rev alle de gamle bygninger ned og opførte nye bygninger. Han var gift med Johanne Jørgensen, som havde været barnepige for Kirstens far, Tage Leerskov, og senere stuepige hos vores farmor. Efter Anders Chr. Madsens død overtog sønnen Tage Madsen gården. Tage Madsen byggede et nyt stuehus i parcelhusstil og købte mere landbrugsjord til. Den oprindelige ret store have på 2-3 td. ld. med en pæn stor løvtræsbevoksning var på dette tidspunkt for længst nedlagt. Til gården hører et skovareal vest for gården med nogle af de første træer i Thy.

Gårdens boligareal var i familien Leerskovs tid fordelt på 15 rum: 2 værelser til tjenestepigerne, 3 til karlene og 1 til forvalteren og 9 værelser til familien og Baronen. Her voksede vore forældre og faster op. Den første søn Carl blev født i 1890 (Anders's far), og han blev i 1892 storebror til Magdalene Katrine (som aldrig hed andet end ”søster”) og i 1908 til Tage, som er Kirstens far. I 1942 – under en luftalarm i København, hvor vi boede foran på Amager – fik jeg (Anders) hul på min fars vægning ved at fortælle om sin opvækst på Færgegård. Jeg

var dengang besat af gyldne forestillinger om et liv som landmand, ligesom Frederik, der jo gjorde sig til af at være proprietær. Det kunne han kalde sig, eftersom Færgegård med sine 15 tdr. hartkorn var 3 tdr. mere end de 12 tdr. hartkorn, som var forudsætningen for at kunne tillade benævnelsen proprietær. Den krigsangst, som lurede lige bag ved luftalarmen, kunne åbenbart dæmpes gennem en intensivering af nærhed og fællesskabsfølelse, og således blev luftalarmen tilendebragt efter et par timers fortælling om og tegning af grundridset af Færgegårds bygninger. Både min far og jeg selv har arvet Frederiks tegne- og maleevne, og min far tegnede og fortalte, og jeg spurgte og fik for en gangs skyld svar. Jeg gemte hans streger, som blot var på et stykke indpakningspapir, og godt det samme, for et år efter var min far pludselig død.

Hans tegning viser den store gårdsplads med den lidt gammeldags hestegang foran laden. Senere fik Færgegård lokomobil i fælleseje med Store Diernæs og/eller Egebaksande. Ud for hestestalden, med plads til 4 spand heste, var der en vippebrønd med drikketrug. I vognpor-

Grundrids af Færgegård som vore forældre kendte den 1895-1915

Glas/sølvbowl med indskriften: "Fra Strandfogder og Sognefogder Hillerslev Hundborg Herreder, og på bagsiden: "6-11-1873 – 30-11-1907. Mål: lgd. 47 cm. b. 21 cm. h. 20 cm.

ten stod den lukkede vogn og charabancen. I vore fædres unge år var der en lille hest i en af hesteboksene, så vore fædre kunne ride til Vang skole, selvom cyklen ganske vist var opfundet. Folkene boede i udlængerne nærmest stuehuset, og soveværelserne var ovenpå og således fordelt, at vore fædre og faster altid havde eget værelse.

Hele boligen blev opvarmet af kakkelovne – der var ikke elektricitet, i den tid familien Leerskov boede der. Da vor farmor kom til gården i 1888, var der åbent ildsted i køkkenet. Da farmor overtog husholdningen efter sin svigermor, fik hun komfur, hvilket den gamle Ane Margrethe Madsen syntes var vild luksus og unødvendigt. Der kom en vaskekone hver måned og holdt storvask. Al vand til storvasken blev opvarmet i grubekedlen i bryggerset, og der blev brugt vaskebræt i store kar og baljer. Det var en selvfølge, at tøjet blev tørret ude. I 1915 blev der installeret telefon på gården.

Der var konstant mindst to piger på gården, og med til gårdens daglige arbejde var der - især om vinteren - også vævning af sengelinned og gulvtæpper i form af præstegårdsløbere. Dele til gårdens sengelinned og et par præstegårdsløbere har vi stadig i familien, så det var solide sager.

De tre børn blev hjemmeundervist det første skoleår. De to ældste blev undervist sammen

med børnene på nabogården St. Diernæs, hvor lærer Hald kom til gården og stod for undervisningen. Den yngste Tage blev det første år undervist af sin storesøster, der på dette tidspunkt var hjemme. Der var 16 år imellem de to sidste børn. Alle tre børn startede i Vang Skole og sluttede skolegangen på Thistedes kommunale Realskole.

Kosten på Færgesgård var for disse tider meget sund. Der var altid grøntsager fra egen have, og der var altid en skål salat på bordet. Der blev spist meget fisk – både fra havet og fra fjorden. Vi husker, at vores farmor altid havde salat til maden, og den skik sørgede vore fædre for, blev ført videre i vore hjem.

Fårehyrden Jørgensen, forhenværende rejsende skomagersvend. Boede i en hytte ude i klitten hos fårehjorden, der efter sigende skulle være på 400 dyr. Maleriet sign. F. Madsen 1902. Han skar det berømmelige Daldøsspil

Det var et meget udadventt hjem på Færgesgård. Frederik deltog i Thys bestyrelses- og foreningsliv. Vi har en stor sølvskål med glasindsats med indgravering: "6-11-1873 – 30-11-1907 Fra Strandfogeder og Sognefogeder i Hillerslev-Hundborg Herreder". Det kan jo ikke være andet, end at han har deltaget som strandfoged og/eller sognefoged, siden han har fået sådan en gave. Frederik gik på jagt, og der var en del selskabelighed i hjemmet med sommerlige besøg af familien fra København. Og der blev spillet kort, især l'hombre. Frederik og Ernestine var flittige kirkegængere – om det så var, fordi præsten hørte med i selskabslivet og deltog i kortspillene, eller det var for præstens prædiken, de kom, skal være usagt.

Frederik var også en flittig skribent – skrev mange vers, historier og dilettant stykker. Vi har noget liggende af både den ene og anden slags – håndskrevet selvfølgelig. Der er en del egns- og tidshistorie gemt i disse optegnelser, som mest er affattet i en lidt anstrengt fin form – ofte jævnt kedelige set med nutidens øjne. Der foreligger også en arbejdsjournal over gårdens drift, der dækker et helt år. Den må være skrevet af en landbrugslev som et vigtigt element i vedkommendes landbrugsuddannelse. Kan det være den ældste søn, Carl, der har for- søgt sig?

Derudover malede Frederik også en del billeder fra gården og omegn. Frederik har malet to ganske habile selvportrætter foruden portrætter af faderen, svogeren, Gotfred Bille og Baron Jørgen Rosenkrantz. I pensionisttiden i Thisted blev det til mange billeder af udsigten fra villaen, "Granhøj". Fra Færgesgård har vi et maleri af fårehyrden, Jørgensen, som boede i en hytte ude i klitten. Efter sigende skulle fåreflokken være på 400 dyr, så der var nok at passe på. Han skar det daldøsspil, som kan ses på Thisted Museum.

Da Frederik og Ernestine Leerskov og den yngste søn Tage i 1917 flyttede til "Villa Granhøj" på Hundborgvej i Thisted, var gården solgt. De to ældste børn havde forladt reden og slået sig ned i København.

Litteratur/kilder:

J. C. B. la Cour, red.: *Danske Gaarde. - Haandbog for det danske landbrug.* – Danske Gaardes Forlag, Aarhus 1907.

J. P. Trap: *Danmark.* 3. udgave, 1896-1906.

J. P. Trap: *Danmark.* 5. udgave. Gads Forlag, 1958-1972.

Peder Skarregaard: *Kampen mod sandet.* Udgiver: Museet for Thy og Vester Hanherred 2008.

Fårehold var almindeligt i området. Her er der fårevask hos Niels Frøkjær i Thorup